

FOTÓ: SCHMIDT ANDREA

Értő közönsége nyílt színi tappsal tüntette ki

„...tudom, minek kell megszólalnia”

Hitetlenkedő, izgatott zene-tanárok magyaráztak egymásnak a közelmúltban a nagyteremből kijövet. A szegedi Konzervatórium hegedűsei mérték össze tudásukat, és a szerencsések egészen különleges esemény fülantúji lehettek. A szerdai döntőben első helyezett fiú a legfiatalabbak között indult. Nyurga, nagy hajú, szemüveges. Kicsit szögletes mozdulataival, nyaka köré csavart, hosszú sáljával első pillantásra inkább például a számítógépek, vagy egyéb racionális foglalatosságok bűvkörébe tartozónak vélnék. Mindenesetre másmilyennek képzeltem ama múzsa boldog kegyeltjét. *Fodor Márk* egy hónap leforgása alatt immár másodszer döbbentette meg a szegedi zenei élet ismerőit, képviselőit hihetetlen teljesítményével.

– *Tizenöt és fél éves vagyok, a konzi hegedű- és zeneszerzés szakos hallgatója. Bár az utóbbit most egy évre felfüggesztettem, mert zongorázásom – jól hallottuk: zongorázásom! – alapján főiskolai osztályba vetek fel.*

A történet teljességéhez hozzátartozik, hogy nemrégiben

fejeződtek be a konzervatóriumi felvételik. Kis hegedűsünk ezúttal zongora tanzakra jelentkezett. Értő közönsége nyílt színi tappsal tüntette ki, ami főlvételin nemcsak ritka, hanem jószerével tiltott megnyilatkozás is. Utoljára talán a tizenhétéves *Tokody Ilona* teljesítményére robbant ki hasonló Budapesten, amikor az ismeretlen kislány La Wally operájából énekelt a Zeneakadémián.

– *Nem egészen négy éve tanulok zongorázni – mondja Márk. – A felvételin Szkrjabin, Bach, Mozart műveit játszottam, valamint Liszt Ferencről a Mefiszto keringőt, ami nagyon közel áll hozzám. (Ő a legtermészetesebben mondja, mi meg azt gondoljuk közben, hogy a legnagyobb előadóművészek között is bravúrdarabnak számít.) Az egész romantikát szeretem. Ehhez persze sok gyakorlás szükséges. A gimnáziumban magántanuló lettem. Egész nap a konziban vagyok. Nyitásra jövök, záráskor megyek. De otthon is zenélek, vagy egy ócska kis pianínóm, amin átnézem a fontosabb műveket, hogy ne hassanak*

újdomságnak, amikor majd sorra kerülnek. Egyébként is sok zenét hallgatok és ezzel kontrollálom magam, hiszen mindig tudom, minek kell megszólalnia.

– *Ami veled történt, olyan, mintha a gimnáziumot átugorva azonnal az egyetemre írtattak volna be. És ráadásul nem is az eredeti hangszered. Úgy tudom, Enescu mondta, hogy azonos színvonalon zongorázott és hegedült. A két hangszer persze minden bizonytalanságot segíti egymást a művészeti fejlődésben. A közeli jövőre milyen terveid vannak?*

– *Egy svájci zongoraművész meghallgatott a télen, és a nyárra meghívott mesterkurzusára. Ezúttal természetesen zongorából.*

Univerzális beszélgetőtársam láthatóan meddőnek tartja ezt a társalgást. Feltehetőleg semmi rendhagyót nem talál abban, ami vele történt. Lényegretörő válaszaival engem is meggyőzött arról, hogy jobb, ha visszaengedem zongorázni. A frissiben szerzett hegedős-babér mellett neki most valóban ez a legfontosabb dolga.

SIMOR KINGA

Az oroszán és a kicsi nemzet

DARVASI LÁSZLÓ

Igazán nem kívánám a kedélyeket tovább borzogatni, de hát március van, kissé hűs, karcos, némiképp szenvedélyes és persze mindenik honpolgár arról beszél a fényes, fagymenta utcákon, hogy vajon mit kíván a magyar nemzet.

Melyikre gondolsz? – kérdeztem hirtelen a barátomat, s amikor egy ámuló szempár, s egy várackozástól összeszoruló ajak volt a válasz, hozzátettem: de hiszen tudod, van a nemzet és van a kicsi nemzet.

Nem tudom, mondta, és összerándult.

Nos hát, így mondtam el neki.

Elmondtam, hogy van ennek a márciusi újrakezdésnek egy rettenetes tanulsága, és akkor ezt a rettenetes szót így, éppen így gondolom, ahogy mondom, ilyen rettenetesen.

Az lenne tehát a tanulság, hogy a nemzet milyen nagy, milyen méltóságos, milyen felejthetetlenül szép, és milyen kicsi, hogy úgy mondjam, rettenetesen kicsi és csúf tud lenni.

Van tehát a nemzet, és van a kicsi nemzet. Ha belekukkantok a történelem messze-látójába, közelből távolból az sejlik, hogy a nemzet tán soha sem volt akkora, mint amekkorának pedig kellett volna lennie, a nemzet helyett mindig egy kisebb nemzet munkálkodott, virult és virágzott, hol nagyon kicsi, egészen kicsi, hol pedig amolyan középkicsi. És most megint ott tartunk, hogy ez a – és ez itt legott is kurzív – ártatlan(!), szerencsétlen, mindenféle nyomorúságokkal megáldott nemzet megyegyet össze. Egyre kisebb és kisebb lesz. Mintha állandóan forró vízben mosnák. Mintha túlhasználnák.

Fel nem foghatom, miért jó nekünk, ha a nemzet kicsi.

A kicsi nemzet mindenekelőtt és leginkább éhes. A kicsi nemzet éppolyan éhes, mint a természetesen méretes nemzet, s ami annál normális és egészséges éhség, emitt, a kicsi nemzetnél szembetűnő falánkság, háttörő zongató habzsolásvágy, mint amikor az emberfiának minden második mondata az, hogy: de ide nekem az oroszánt is. A kicsi nemzet nem képes megkülönböztetni a szük-

séget a vágyhatótól. Mert tessék csak elképzelni, mi van ha ennek a kicsi nemzetnek odaadják az oroszánt is. Slussz–passz odaadják. Legyen, ha így akarja.

Azt hiszem, akkor egy kis baj történik.

Te gyök fel, hogy ez az oroszán átlagos oroszán, hím vagy nőstény, végül is egye megy, de fogott már trappoló gazellát, fürgé antilopot, varacskos disznót, na jó, egyszer még embert is evett, de például nem is olyan régen, csúful visszaügetett a szavannára, amikor megdobálta egy rikoltozó pávián különítmény. Szóval itt van ez az oroszán, akit odaadnak a kicsi nemzetnek.

A kicsi nemzet pedig – hiába falt fel az imént egy egész szerkesztőséget, egy újabb hírműsort, egy több ezres ünnepeket, régen szívünknek oly’ kedves embereket –, még mindig olyan éhes, hogy karikákat, színes vonalakat és kápázatokat lát, valósággal hallucinál, így aztán már azt se látja, hogy egy igazi oroszánál áll szemben, a nemzet oroszánjával, és hogy a nemzet oroszánja valójában más érdemelne, másra szüksesgetne, nem, a kicsi nemzet ezzel mit sem törődik, és megeszi az oroszánt.

Szöröstül bőrtöstül befalja. Ez a művelet pedig már csak azért is problematikus, mert ha a szört, meg a bőrt meg a bundát meghagná, akkor esetleg eljártatná az oroszán szerepét. De a kicsi nemzet mindent fölfal, mert ilyen a természete. Szükségesnek tartom megemlíteni, hogy a kicsi nemzet bármennyit ehet, nagyobb soha sem lesz. Ha az egész nemzetet befalja végül, akkor is kicsi nemzet marad, sőt egynémely mérvadó vélemények szerint mennél többet eszik, annál kisebb lesz. Különös és elszomorító, de tényleg így van.

Ezért mondom, hogy nem, mégsem érdemes engedni. Ha a kicsi nemzet megeszi az oroszánt, lesz egy éppolyan kicsi, talán még kisebb, de továbbra is éhes kicsi nemzet, oroszán pedig nem lesz.

Oroszán nélkül pedig nagyon rossz. Ezért mondom én is egy márciusi jelszót. „Az oroszánomat pedig nem adom!”

A hatni hagyás művészete

Az empátiát legpontosabban a „beleélés” szóval lehet magyarázni fordítani, de Buda Béla pszichiáter, a téma szakértője szívesebben alkalmaz körülírást. – Akkor vagyok empatikus, ha hagyom magamra hatni a többi embert – mondja. Ez a mások iránti érzékenység olyan képesség, amely minden emberben megvan, de sokan nem tudnak, vagy nem akarnak élni vele. Mert a másokra ráhangolódni nem lehet saját éhatáraink feladása nélkül. Pedig az empátia nemcsak a segítő foglalkozásokhoz lenne nélkülözhetetlen, hanem a kommunikációhoz is.

– *Milyen szerepe van a kul-*

túrának abban, hogy egy adott korban és közösségben hol húzódnak az éhatárok? – kérdeztük Buda Bélától egy JATE-klubban tartott előadása után.

– Különösen az irodalomnak van ebben rendkívül nagy szerepe. A romantika introektív világa például individualista emberképet rajzol, a klasszikus novellában szigorúan elválik az ember belső élete és a külső környezet. A modern irodalom ezzel szemben már күszködik az empátia problémájával, egyre inkább az emberi kapcsolatok kerülnek az előtérbe. A médiák hatása viszont kettős; nagy szerepük van a kommunikációban, ugyanakkor fokozzák az elidegenedést. Az emberek ugyanis a valós, így veszélyes kapcsolatok helyébe a médiák mesterséges és veszélytelen világát helyezik.

– *A mai politikai közélet visszasságai tulajdoníthatók-e az empátia hiányának?*

– A beleélés alapja a másság megértése, a politika viszont antagonistikus emberi kapcsolatok rendszere. Az empátia pszichológiai fogalom, nem volna szerencsés politikai utópiává tágítani.

K. G.

Vajon miért nem hajlandó eleinte senkivel szóba állni Kiss Mihály? Miért vallott hirtelen? Miért hallgatott olyan sokáig? Hm. Kérdések ezek? Annak látszanak, de nem azok ahhoz a kérdéshez képest: hogyan jutott ide? Miért tette?

Beszélnem kell az ügyvédjével, talán lesz megoldás arra, hogy beszélhessek a magát gyilkosnak valló férfival. Dr. Tóta Áron neves ügyvéd, a praxist nem tegnap kezdte. A szép ház nappaliját uralja a díszes, öreg íróasztal, a hozzá való támlás szék és az üveges szekrény. Metszett lapjain szívárványt vet a tavaszi nap.

Az ügyvéd úr meghallgatott, és érveim elegendőek voltak ahhoz, hogy együttműködését elnyerjem. Megegyeztünk, hogy amikor legközelebb fölutazik védencéhez, a Gyorskocsi utcába, elkísérhetem. Annyit megígért már akkor, hogy beszél Kiss Mihállyal, elmondja neki, érdemes és talán hasznos is volna, ha nekem igent mondana és nem nemet, amint azt tette számtalan próbálkozó újságíróval.

Gyorskocsi utca. Rideg, lélektelen, nyomasztó épület. Az alagsorban várakozhatok addig, amíg Tóta Áron egy másik bejáraton fölballag Kiss Mihályhoz. Minden kopott és lerongyolt. Minden? Néhány szék, két asztal műanyag lappal a tetején és néhány álló hamutartó. Az ajtók egyike mágneszárral nyílik, bentről jókora rendőr működteti. Onnan kifelé nemigen jönnek azok közül, akik a várakozóból civil rendőri kísérettel belépnek. Van nyugodt várakozó, van összevissza mászkáló, egyik cigarettáról a másikra gyújtó. Divatosan öltöző cigányférfi, alig túl a húszon, lábát az asztal éléhez támasztja. Két festett lány jön hozzá, susstorognak valami közös buliról, a szőke lánynak idáig látszik a mellbimbója, pedig ülök

Ki darabolta fel Jónás Mátyást? (10.)

A rács mögött

vagy négy méterre tőle. Nem érdekl. Affektál, kimódolt mozdulatokkal issza a tejszínes kávé. Mennyi lehet ez a szőke lány? Húsz? Huszonégy? És az ára? Mert úgy néz körbe, mint aki kuncsaftot keres. Szeme alatt árkok, fiatal melle lóg. Lehet, már gyereket is szült. Szegény kölyök... A harmadrangú festékek nem segítenek leplezni az éjszaka ráncait. Minek is? Ez a kurva éjszaka él.

Vége jön az ügyvéd úr. Mosolya jót ígér. Jót? Jó az, hogy most beszélhetek egy emberrel, aki azt mondja magáról: egy méterről tarkón löttem egy embert, beültem a BMW-jébe, Szolnokra hajtottam és két nap múltán a holttestét földaraboltam, drótokkal téglákat erősítettem rá és egy tőbe dobáltam? Jó ez valakinek? Miért vagyunk mégis kíváncsiak egy ilyen emberre? Miért akarjuk újra és újra hallani az ilyen szörnyűségek részleteit? Talán mégis lehet értelme annak, ha néhány kapaszkodót találunk, amivel egy következő rémséget megakadályozhatunk...? De találunk-e? Kapaszkodó-e, hogy Kiss Mihály befelé forduló ember volt, hogy a négy év előtti balesete óta gyakran és erősen fáj a feje, hogy marék szám szedte az erős fájdalomcsillapítókat? Kapaszkodó-e a magányosság? Kapaszkodó-e, hogy azért bizonyos jelek már mutatták pályafordulását, ám ezeket a jeleket egyszerűen senki sem volt hajlandó észrevenni? Vajon igazán észrevehetőek voltak-e,

vagy csak most, a gyilkosság után rakosgathatjuk össze így a nagy kép széthullott darabjait, egy fölbortult emberélet mindennapjait?

Ebben az erőszakkal egyre terhebb világban szükségünk lehet minden tanácsra. Minden olyan tanácsra, amelyik megakadályozhatja, hogy magunk is áldozattá váljunk. Segíthet fölismerni a veszélyes körülményeket, ébren tarthatja egészséges védekező ösztöneinket. Mert mind lehetséges áldozatok vagyunk.

Érdemes? – gondolom végig a kérdést, s ahogy közeledik felém az ügyvéd, magamban bólintok is rá. Igen, engem érdekel az az ember, akit Kiss Mihálynak hívnak. Nem véletlenül kutatok a múltjában már napok óta.

– *Mihály hajlandó magával beszélni. Hamarosan lejön az a rendőrtiszt, aki az ügyével foglalkozik, és akkor leülhetek valahol. Most rögtön.*

Nem titkolom örömet, s az sem zavar, ha a mosoly meglátszik. Megrázom Tóta doktor kezét, s ez elég. Látom, érti.

Kérdezhetném, de nem zavarom vele: vajon miért vállalta egy beismerésben lévő gyilkos védelmét? Egy teljesen reménytelennek látszó ügyben mi értelme van a védelemnek? Nem illik ilyen kérdést föltenni. Tudom, még akkor vállalta Kiss Mihály ügyét, amikor – a mostanihoz képest – egyszerűnek tűnt. Egy nyilvánvalóan lopott BMW megvásárlása =

orgazdaság. Mindennapos eset. Egyik kollégájának mondta: nem egy gyilkossági ügyet védek, hanem egy embert. Tóta sokkal többet tud már az esetről, mint én, de részleteket nem árul el. Az rá és védencére, no meg a bíróságra tartozik.

Vajon bűnösnek gondolja-e Kiss Mihályt? Ha igen, vajon mégis miként képes érvelni mellette? Hogyan tudja legyőzni önmagában az ügyvéd az embert? Hiszen emberként ítőznia kell az olyan elembertelenedett nememberektől, akik bármilyen okból is, de képesek megölni valakit. Nem egy verekedésről van szó, ahol a kőszapofon sikeredett halálosra. Nem. Tudatos, átgondolt, előre precízen kiszámított kivégzés történt egy nyomorult autóért.

Meglehet, jól keresnek némely ügyvédek, de ilyenkor semmiképpen sem szeretnék a helyükben lenni.

A mágneszáras ajtón hatalmas ember lép ki. Kecskés főhadnagy. Lebiccenti a nyakát, különben nem férne ki. Hatalmas tenyerű, lusta mozgású ember. Csak érzem, hogy ezzel a lusta mozgással gond nélkül átsétálna a falon, bármilyen vastag is az. Visz magával. Mind beljebb kerülünk ebbe a sok borzalmat látott épületbe. Itt végezték ki a kommunisták a kommunista Nagy Imrét. Itt akasztották Kádárék az ötvenhatos ellenük fordulókat.

Százszor átalakítottak itt már mindent, mégis nyomasztó.

Leültetek egy irodában. Mindjárt látom Kiss Mihályt. Beszélhetek vele.

Mindjárt...

(Folytatjuk)

HORTOBÁGYI ZOLTÁN